

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยการศึกษา เปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามกลุ่มวิชาที่ทำการสอน คือ วิทย-คณิต สังคม-ภาษา พละนาฏย และศิลปปฏิบัติ สรุปผลการศึกษาได้ตามลำดับดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มวิชาที่แตกต่างกัน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,779 คน จาก 65 โรงเรียน จำแนกเป็น ขนาดใหญ่ 14 โรงเรียน ขนาดกลาง 25 โรงเรียน และขนาดเล็ก 26 โรงเรียน (ข้อมูลจาก สารสนเทศ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี สํารวจเมื่อ 30 กรกฎาคม 2540)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอนได้กลุ่มตัวอย่างจากครู 30 โรงเรียน จำนวน 400 คน จำแนกเป็น ครูวิทย-คณิต 116 คน ครูสังคม-ภาษา 171 คน ครูพละนาฏย 36 คน และครูศิลปปฏิบัติ 77 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามกรอบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2537 มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 1 ข้อ คือ กลุ่มวิชาที่ทำการสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินการปฏิบัติงานของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ มี 11 พฤติกรรม จำนวน 66 ข้อ

2. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2537 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อปรับปรุงและแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ที่โรงเรียนเลยพิทยาคม จังหวัดเลย เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง โดยวิธีของฮอยท์(Hoyt) หรือ เคริงเจอร์ (Kerlinger) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2541 โดยการส่งแบบสอบถามผ่านทางผู้บริหารโรงเรียน และกำหนดนัดวันรับแบบสอบถามคืนจากแต่ละแห่ง ในเวลา 7 - 10 วัน

2) จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 400 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืน จำนวน 398 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปคำนวณค่าสถิติ โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม นำไปหาค่าร้อยละ

2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู นำไปแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมครู โดยใช้ ไคสแควร์ (χ^2)

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมกาปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมของครูส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติ "ค่อนข้างมาก" ถึง "มาก" ในเกือบทุกด้าน ยกเว้นพฤติกรรมกาปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ครูส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติ "เป็นบางครั้ง" ถึง "ค่อนข้างมาก"

เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง จะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่ครูจะมีการปฏิบัติ "ค่อนข้างมาก" สำหรับเรื่องที่ครูมีการปฏิบัติ "มาก" ได้แก่ การแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพกับทุกคน สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในกระบวนการเรียน การสอน และสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้เรียนโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนในเรื่องที่ครูมีการปฏิบัติ "น้อยมาก" ได้แก่ การเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู และการเป็นวิทยากรในการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครู

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของครู พบว่าจากพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด 66 พฤติกรรม ครูมีการปฏิบัติที่ "แตกต่าง" กันอยู่ 26 พฤติกรรม หรือ ประมาณร้อยละ 40 สำหรับ พฤติกรรมที่ครูมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันมาก คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) พฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ "ค่อนข้างมาก" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีงานที่จะรับผิดชอบมากในด้านการสอนและงานพิเศษ ครูได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านวิชาการน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2537) พบว่า การปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูขาดการสนับสนุน พร้อมทั้งครู

ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีงานในหน้าที่รับผิดชอบมากมายหลายด้าน ทั้งด้านการสอนและทำหน้าที่พิเศษ และเนื่องจากปัจจุบันมีครูจำนวนมากประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ครูบางคนต้องหันไปประกอบอาชีพรอง เพื่อหารายได้พิเศษจนเจือจรรบครว้ในรูปแบบต่าง ๆ จึงไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการ ส่งผลให้ภาพพจน์ของวิชาชีพครูตกต่ำ ไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภณ สุยะศรี (2538) ที่พบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในด้านความรู้และความสามารถในการวิชาชีพครู โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพปัจจุบันของการผลิตครูยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เนื่องจากมีการเร่งผลิตครูมากจนเกินความต้องการในการผลิต มีกระบวนการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพของผู้ที่เข้าสู่ระบบการผลิตครูด้วยคุณภาพลงตามลำดับ ตลอดจนผลิตครูแล้วไม่ตรงกับความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู

เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพกับทุกคน สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการเรียนการสอน สร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูมีความตระหนักรู้ตลอดเวลาว่าสังคมรอบด้านจับตามองพฤติกรรมของครู ดังนั้น ครูต้องพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง เพื่อเรียกศรัทธาจากบุคคลทั่วไป ให้ยกย่องครูให้สมกับที่ครูเป็นปณิชนุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุรวิทย์ พลมณี (2536) ที่พบว่า ครูมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีในด้านการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ การมีความกตัญญูต่อบุคคลที่มีพระคุณ การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี การประพฤติตนในทางที่ไม่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของอาชีพครู ผลการวิจัยของ ล้อม ไชยศรี (2510) พบว่าคุณลักษณะของครูที่นักเรียนรักและเมตตาครูญาติต่อนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนได้ในความจำเป็น และส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ สนใจในความดีต่อตัวของนักเรียนและมีความเชื่อถือได้ ผลการวิจัยของ วิลาวัณย์ พรหมใส (2539) พบว่า ครูต้องปฏิบัติงานตามความคาดหวังของสังคมที่ยกย่องว่า ครูคือปณิชนุคคล ครูคือแบบอย่างทางด้านคุณธรรมของสังคม เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี แต่งกายสุภาพ สะอาดเหมาะสม การแต่งกายของครูเป็นบุคลิกภาพพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งแรกที่บุคคลอื่นมองเห็น ภาพลักษณ์ของครูเป็นที่น่าสนใจยินดีแก่ผู้พบเห็น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลต่างๆ เกิดเจตคติที่ดีต่อครู ความนิยมยกย่องและศรัทธาก็จะเกิดขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมาก คือ เรื่องการเป็นวิทยากร การประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครู และเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ฝ่ายบริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าไปมีส่วนในการดำเนินงานในองค์กรครู รวมทั้งครูมีงานที่ต้องรับผิดชอบมากทั้งด้านการสอนและงานในหน้าที่พิเศษ ทำให้ครูไม่สามารถที่จะปลีกตัวไปรับเป็นวิทยากรในการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรวิทย์ พลมณี (2536) พบว่า ครูมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ครูไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ครูไม่พัฒนาวิธีการทำงานให้ทันกับเหตุการณ์ ครูขาดทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน และครูขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน งานวิจัยของ วิลาวัณย์ พรหมโล (2539) พบว่า ครูประสบปัญหาในด้านการปฏิบัติงาน มีจำนวนคาบสอนมาก ไม่สามารถทิ้งคาบสอนเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่วิทยากร และต้องปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากการสอนด้วย

2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า พฤติกรรมย่อยที่นำมาประเมินการปฏิบัติงานของครู 66 พฤติกรรม ครูมีการปฏิบัติ “แตกต่างกัน” กัน ประมาณร้อยละ 40 ของทั้งหมด โดยที่พฤติกรรมหลักที่ครูปฏิบัติ “แตกต่างกัน” ได้แก่ พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ลักษณะเนื้อหาของแต่ละวิชา จุดประสงค์ของวิชา ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ จะแตกต่างกันด้วย เช่น ครูกลุ่มพลานามัยและศิลปปฏิบัติจะมุ่งเน้นด้านทักษะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติให้เกิดผลจริง ส่วนทางด้านวิทย์-คณิต จะเน้นทักษะกระบวนการความเข้าใจ ส่วนสังคม-ภาษา จะเน้นด้านความจำ และการสื่อความหมาย

สำหรับพฤติกรรมที่ครูมีการปฏิบัติที่ “ไม่แตกต่าง” กัน อีกร้อยละ 60 หรือตามพฤติกรรมหลัก อีก 9 ด้านที่ครูมีการปฏิบัติพฤติกรรม “ไม่แตกต่าง” กัน อาจเนื่องมาจากว่า ครูทุกคนมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของครู ตามความมุ่งหมายของกรมสามัญศึกษา คือ เป็นผู้รักและรับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะวิชาที่สอนมีความรู้ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและเทคนิคการสอน ตั้งใจปฏิบัติงานให้ได้ผลตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคมท้องถิ่น มีความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ที่จะทำงาน เพื่อพัฒนาเยาวชน โรงเรียน ท้องถิ่น และชาติบ้านเมือง มีเจตคติที่ดี ประพฤติตามระเบียบวินัยของทางราชการและนโยบายของรัฐบาล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเป็นประชาธิปไตย โดยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สร้างและ

พัฒนามาตรฐานคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว มุ่งมั่นที่จะพัฒนางานเอง ทั้งด้านวิชาการ และความประพฤติ บุคลิกภาพ ศีลธรรม และเป็นแม่แบบที่ดี (พนอม แก้วกำเนิด, 2527) นอกจากนี้ ครูยังได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะทั้งด้านวิชาการและด้านวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป มีเจตคติเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีสมรรถภาพ (Houston และ Howard, 1976) คือ สามารถมองความต้องการในอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสติปัญญาของนักเรียน กำหนดจุดประสงค์ในการสอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน ใช้วิธีสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ใช้วิธีการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักผสมผสานการสอนให้เข้ากับวัฒนธรรมของผู้เรียน สามารถใช้คู่มือการสอนและมีทักษะการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ยอมรับคุณค่าของการสื่อ ใช้แหล่งวิทยาการอย่างเหมาะสม ใช้และสร้างอุปกรณ์การสอนตรงตามจุดประสงค์ของการสอน นำผลการสอนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงการสอนใหม่ มีความสนใจในด้านวิชาการอย่างเพียงพอ มีความสามารถในการจัดการควบคุมและบำรุงรักษาให้คงสภาพดี และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนได้มีโอกาสศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันกับเพื่อนร่วมอาชีพ

นอกจากนี้ จากการศึกษาในปัจจุบัน ครูผู้สอนจะต้องพยายามรวบรวมผลงานทางวิชาการของตนเองให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในการพิจารณา เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ทำให้ครูมีกำลังใจในการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และพัฒนางานในหน้าที่ของครูให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในทุก ๆ ด้าน

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเอกสารและสิ่งที่ค้นพบในการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

(1) ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ "ค่อนข้างมาก" และ "เป็นบางครั้ง" ดังนั้นผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจ เช่น คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดหรือผู้บริหารโรงเรียน ควรนำผลการวิจัยนี้มาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง และงานในหน้าที่รับผิดชอบให้ทุกฝ่ายยอมรับ โดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูด้วยกัน พร้อมทั้งให้มีการนิเทศ กำกับติดตามผลให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

(2) ผลการวิจัย พบว่า ครูมีการปฏิบัติในเรื่องการเป็นวิทยากรการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพ และเป็นผู้ดำเนินการในกิจการขององค์กรวิชาชีพครู อยู่ในระดับน้อยมาก ดังนั้น คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด และผู้บริหารควรจะได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครู ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรหรือเป็นผู้นำองค์กรวิชาชีพครู ตามความเหมาะสม เพื่อจะได้ทำให้ครูมี ผลงานที่จะนำไปประกอบการพิจารณาในการขอเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น

(3) ด้านครูผู้สอน ควรจะตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่า เป็นบุคคลที่มี เกียรติในสังคม ควรจะต้องมีการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ให้มากที่สุด เพื่อให้ทุกคนในสังคมยกย่องวิชาชีพครูและยอมรับในตัวครู

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

(2) ควรจะได้มีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของครูมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9